

AZ EMBERKÖZPONTÚ TERVEZÉS HATÁRAI

Spekulatív design és poszthumán állapot

Schneider Ákos | Budapest, 2021. november

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Doktori Iskola

Művészettudomány (designelmélet) PhD

Designkultúra-tudományi Tagozat

Témavezetők:

Beck András, PhD

egyetemi docens,

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Veres Bálint, PhD habil.

egyetemi docens,

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Doktori védés

bizottsági elnöke:

Tasnádi József, DLA

egyetemi tanár,

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Bizottsági tag:

Bényei Judit, PhD

egyetemi docens,

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Bizottsági tag:

Krémer Sándor, PhD habil.

egyetemi docens,

Szegedi Tudományegyetem

Tézisek

- [A] Az emberközpontú tervezés a modern designhagyomány szerves részét képezi, és mindenekelőtt a modern technológiai infrastruktúra emberléptékű, felhasználó-központú lefordítását célozza. Az ember-gép interakciók kérdése ilyen módon a modern design velejét érintő kérdés.
- [B] Az antropocentrikus modellek ma problematikussá válnak az ökológiai folyamatok és komplex szociotechnikai rendszerek tükrében. Ennek a folyamatnak a megértésében a designkultúra-tudomány támaszkodhat a kortárs posztualista társadalomelméletekre.
- [C] Az emberközpontú design kritikája végrehajtható a poszthumán állapot diagnózisain és a spekulatív design lehetőségeinek feltérképezésén keresztül. Ennek a két tárgykörnek az összekapcsolása elősegíti az antropocentrizmus és funkcionalizmus (ti. problémamegoldás) modern eszményeinek együttes kritikai vizsgálatát.
- [D] A technológia humanizálására és a humán mechanizálására irányuló párhuzamos designtörekvés a modern design korai intézményes megjelenésétől egészen napjainkig domináns program, ami az emberközpontú designt a fősodorbeli innovációs kultúrához köti. A poszthumán állapot kitermelésében a modern design szerepet játszik.
- [E] A „jó design” termékei a hálózati, szociotechnikai infrastruktúra vonatkozásában egyszerre becsatornáznak és kitakarnak. Az így fenntartott, újratermelt felhasználói élmények értelmezéséhez és áttervezéséhez nem nyújt kielégítő keretet az emberközpontú designparadigma.
- [F] Alternatív modellek elméleti megalapozása és gyakorlati implementációja szükséges. A tervezés spekulatív összetevőjének privilegizálása lehetővé teszi az emberközpontú design határainak feltérképezését. A spekulatív design jellemzően eloldja

a tervezés időbeli-térbeli dimenzióját az egyes ember léptékeitől, és/vagy a nem-emberi cselekvők irányába kísérli meg a perspektíva kitágítását.

- [G] A spekulatív design praktikus tartománya túlfut a kortárs művészeti intézményrendszeren, és hibrid, posztdisziplináris gyakorlatként képes megjelenni a tudományos, kulturális szférák különböző konstellációiban. Ezáltal új szerepeket tesz lehetővé, és átjárást biztosít a tervezői, alkotói, kutatói területek között.

—